

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีกฎหมายครอบครัวซึ่งได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมมาหลายครั้งหลายครา โดยมีวัตถุประสงค์ของการแก้ไขเพิ่มเติมแตกต่างกันไปตามยุคสมัย กฎหมายครอบครัวฉบับปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมฐานะของบุรุษและสตรีเท่าเทียมกัน อันเป็นการสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 และสอดคล้องกับปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่ยังมีบทบัญญัติหลายเรื่องมีข้อบกพร่อง ก่อให้เกิดปัญหา

กฎหมายครอบครัวไทยยอมรับระบบการสมรสแบบเอกนิยาม เป็นระบบการสมรสตามกฎหมาย เป็นระยะเวลาที่ห้าสิบปีแล้ว แต่ด้วยพื้นฐานทางวัฒนธรรม ศาสนา และค่านิยมของสังคมไทย ทำให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสมรสที่ปรากฏในปัจจุบันขัดแย้งกับระบบการสมรสเอกนิยาม การสมรสซ้อนเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในสังคม เป็นปัญหาเรื้อรัง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน นำไปสู่ปัญหาทางด้านกฎหมายและการบังคับใช้ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาทางด้านสังคม บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่มีอาจบ่งปรามปัญหานี้ได้อีกทั้งไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ไข

ได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกำหนดมาตรการในการป้องกันแก้ไขการสมรสซ้อน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการสมรสตามกฎหมาย แต่ด้วยอุปสรรคทางการเมือง ซึ่งเกิดการยุบสภาถึง 3 ครั้ง ในช่วงเวลา 8 ปีนั้น ทำให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นอันตกไป การดำเนินการเรื่องนี้จึงหยุดชะงักอยู่เพียงนั้น อีกทั้งปราศจากการตอบรับข้อเรียกร้องของหน่วยงาน องค์กร และประชาชนในเรื่องมาตรการในการป้องกันแก้ไขการสมรสซ้อน จนมีอาจทราบได้ว่าประชาชนผู้สุจริตจะได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากปัญหานี้ เมื่อใดและโดยวิธีใด

ปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อนนี้ นับแต่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น จากเดิมเป็นการสมรสซ้อนโดยไม่รู้กฎหมาย มาเป็นการสมรสซ้อนซึ่งเกิดจากฝ่ายหนึ่งไม่สุจริตหลอกลวงฝ่ายที่สุจริตให้สมรสด้วย หรือเกิดจากความไม่สุจริตของทั้งสองฝ่าย ซึ่งใช้ช่องว่างของกฎหมายแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหากรัฐยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหาย่อมก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อคุณธรรมและส่วนรวมยิ่งขึ้นไป

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นสมควรหยิบยกปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อนขึ้นพิจารณาและวิเคราะห์หามาตรการป้องกันแก้ไขการสมรสซ้อนอย่างจริงจัง เพื่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานของสถาบันแห่งชาติ และ ความสงบสุขของสังคม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. วิเคราะห์ให้เห็นปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อน ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของกฎหมายระเบียบปฏิบัติ และระบบการจัดเก็บ ตรวจสอบ ค้นหาข้อมูลการสมรส ซึ่งบกพร่อง ล้าสมัย อันเป็นเหตุให้ขาดมาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามการสมรสซ้อนดัง เช่น เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. วิเคราะห์นโยบายและหลักกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนระเบียบปฏิบัติและพิธีการสมรส โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายไทย และนำมาปรับใช้เท่าที่ไม่ขัดต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย
3. เสนอแนะมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการสมรสซ้อน โดยมุ่งให้ความสำคัญคุ้มครองคู่สมรส บุตร และ บุคคลภายนอกผู้สุจริต
4. เสนอแนะมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้สมรสซ้อนโดยไม่สุจริต

สมมติฐานในการศึกษา

การสมรสซ้อนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะส่วนตัว สภาพจิตใจและสถานะทางสังคม ทำให้ครอบครัวแตกร้าง ท้ายความสงบสุขของครอบครัวและผลเสียตกแก่บุตร ปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อน มีผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ความสงบสุขของสังคมและความเจริญรุ่งเรืองของชาติ นำไปสู่ปัญหาทางกฎหมายและการบังคับใช้ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาทางด้านสังคม การสมรสซ้อนเป็นการทำลายระบบการสมรสแบบเอกลิขิต ซึ่งเป็นระบบการสมรสตามกฎหมายไทย สำหรับประเทศซึ่งยึดถือระบบการสมรสนี้อย่างเคร่งครัด ถือว่าการสมรสซ้อนเป็นการกระทำที่ผิดทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม สำหรับประเทศไทย แม้จะยอมรับระบบการสมรสแบบเอกลิขิตมากกว่า 50 ปีแล้ว แต่ยังมีได้บัญญัติให้การสมรสซ้อนเป็นความผิดทางอาญา

บทบาทหน้าที่ของปัญหาสภาที่ว่าด้วยการจัดการเลือกประติบัติต่อหญิง บทที่ 6 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ตรากฎหมายและหามาตรการให้ความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคทางกฎหมายในเรื่องครอบครัวของหญิง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 บัญญัติว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มีบทบัญญัติซึ่งสอดคล้องกับปัญหาสภาฯ และรัฐธรรมนูญดังกล่าว การสมรสซ้อนเป็นปัญหาหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า บทบาทหน้าที่ของกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่อาจให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้สุจริตได้ และเป็นปัญหาซึ่งหญิงได้รับความเสียหายเปรียบ อีกทั้งเป็นช่องทางให้ผู้ไม่สุจริตแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบและกระทำผิดกฎหมายได้อย่างง่ายดาย

ดังนั้นในการแก้ปัญหานี้ จะต้องใช้มาตรการทั้งด้านป้องกันและด้านแก้ไข ซึ่งในการนี้จะต้องกระทำไปโดยมาตรการทางกฎหมาย คือ การแก้ไขกฎหมายและสร้างระบบป้องกันการสมรสซ้อนให้มีประสิทธิภาพดีเพียงพอ พร้อมกันไปกับมาตรการทางสังคม คือ การประชาสัมพันธ์

และ เผยแพร่ให้ประชาชนรู้จักกฎหมาย ตลอดจนการรณรงค์เปลี่ยนค่านิยมที่ผิด ๆ ปลุกฝังให้บุคคลในสังคมมีความคิดเชื่อมั่นในการสมรสแบบเอกนิยาม มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว และ เห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อน และสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการสมรส
2. ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกฎหมายไทยในส่วนของ การสมรสซ้อน และความเป็นโมฆะของการสมรสในส่วนที่เกี่ยวกับการสมรสซ้อน ตลอดจนระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการสมรสในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์หาข้อบกพร่อง ซึ่งสมควรปรับปรุงแก้ไข
3. ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และพิธีการสมรสของต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์นโยบายของรัฐในแต่ละประเทศ ตลอดจนแนวโน้มของกฎหมายว่าด้วยการสมรส เพื่อเปรียบเทียบและนำมาปรับใช้เท่าที่ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพสังคมไทย
4. เสนอแนะแนวทางในการใช้มาตรการป้องกัน และแก้ไขการสมรสซ้อน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิจัยเอกสาร โดยการศึกษา ค้นคว้า พิจารณาและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของกฎหมายเกี่ยวกับการสมรส ตลอดจนระเบียบปฏิบัติ และพิธีการสมรส ทั้งตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
2. วิจัยสนาม โดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคคล ที่มีต่อการสมรสซ้อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการสมรสซ้อน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญและร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อครอบครัวเท่านั้น แต่มีผลไปถึงสังคม และ ประเทศชาติ
2. การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของกฎหมายไทย และระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการสมรส ทำให้ทราบถึงความบกพร่อง ไม่เหมาะสม และความหละหลวมของทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้กฎหมายและ ระเบียบปฏิบัติมีประสิทธิภาพเพียงพอ
3. ทำให้ได้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันแก้ไขปัญหาการสมรสซ้อน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการสมรสแบบเอกนิยาม